

СЕМЕНЧУК ЮЛІА ОЛЕГІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри морського та митного права

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ МИТНИЦЯМИ ДФС УКРАЇНИ ФОРМ МИТНОГО КОНТРОЛЮ З ІНІЦІАТИВИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Одним із суперечливих питань у сфері державної митної справи, яке потребує нагального вирішення, є питання реалізації положень ч. 2 ст. 325 Митного кодексу України [1]. Адже вказана правова норма щодо відшкодування суб'єктам господарювання витрат, пов'язаних із необґрунтованим призначенням правоохоронними органами форм митного контролю, на практиці не реалізується, у зв'язку із чим суб'єкти господарювання зазнавали та продовжують зазнавати необґрунтованих збитків та значних, непередбачуваних витрат. Серед таких витрат витрати на: понаднормативне використання контейнерного обладнання; зберігання вантажів у портах (як з використанням складських потужностей портів, так і шляхом перетворення комерційних дорожніх транспортних засобів у «склади на колесах»); завантажувально-розвантажувальні роботи (не враховується навіть той факт, що по деяким категоріям вантажу фізично є неможливим проведення огляду з розкриттям та вивантаженням 100 відсотків пакувальних місць, зберігши при цьому цілісність вантажу та його товарний вигляд. Адже у такому разі пошкодження зазнає упаковка товару, не поодинокими є також і випадки псування самих товарів тощо).

Однак, зважаючи на дані статистичної інформації про призначення форм митного контролю у Одеській філії Державного підприємства «Адміністрація морських портів України», за 11 місяців 2018 р. посадовими особами Одеської митниці ДФС України (у тому числі за вимогами правоохоронних органів) було призначено та проведено тисячі форм митного контролю. Разом із тим, вартість витрат на: понаднормативне використання контейнерного обладнання – від 15 до 30 дол. США за 1 день; зберігання вантажів у портах – від 2 до 50 дол. США за 1 день; завантажувально-розвантажувальні роботи при здійсненні форм митного контролю – від 380 до 480 дол. США за 1 дію [2].

І тут необхідно вказати, що відповідно до положень чинного законодавства з питань державної митної справи, у встановлених Митним кодексом України випадках органи доходів і зборів з власної ініціативи або за ініціативи правоохоронних органів мають право у письмовій формі вимагати від осіб, які переміщують товари, транспортні засоби комерційного призначення через митний кордон України, проведення операцій з товарами (навантаження, вивантаження, перевантаження, перепакування, зважування та визначення інших істотних характеристик товарів, що перебувають під митним контролем, взяття проб та зразків таких товарів тощо). У такому разі витрати на проведення

зазначених операцій відшкодовуються органом, з ініціативи якого їх було проведено. Якщо ж у результаті проведення таких операцій виявлено порушення законодавства України, – витрати на проведення зазначених операцій відшкодовуються власником товарів, транспортних засобів комерційного призначення або уповноваженими ними особами [1, ч. 1–2 ст. 325].

Необхідно зазначити, що при дослідженні особливостей організації та здійснення митного контролю Федотов О.П. цілком слушно вказує, що однією із форм взаємодії органів доходів і зборів та правоохоронних органів є спрямовані правоохоронними органами на адресу органів доходів і зборів (якими є митниці ДФС України) інформації щодо: назви юридичної особи; номеру кримінального провадження та подальшої вимоги щодо проведення посадовими особами митниць ДФС України огляду (переогляду) товару, транспортного засобу комерційного призначення [3, с. 126–128].

Проте прямої норми, яка би передбачала повноваження правоохоронних органів щодо ініціювання проведення органами доходів і зборів такої форми митного контролю, як огляд (переогляд) товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України в Митному кодексі України немає. В свою чергу, у ст. 320 Митного кодексу України вказано, що визначення форм та обсягів митного контролю іншими органами державної влади, а також участь їх посадових осіб у здійсненні митного контролю не допускається.

На жаль, на теперішній час є непоодиноким практикою виконання посадовими особами митниць ДФС України листів, вимог, орієнтувань, доручень тощо, ініційованих правоохоронними органами, які, в свою чергу, обґрунтовують свою позицію положеннями таких нормативно-правових актів: Митного кодексу України [1, ст. 338]; Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [4, ст. 18; постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження вичерпного переліку підстав, за наявності яких може проводитись огляд (переогляд) товарів, транспортних засобів комерційного призначення митними органами України» від 23.05.2012 р. № 467 [5, п. 14]; постанови Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проекту щодо створення умов для унеможливлення ухилення від сплати митних платежів [6, п. 2].

Якщо ж говорити про доцільність таких звернень, листів, доручень, орієнтувань, вимог чи запитів органів Служби безпеки України, Національної поліції України, слідчих прокуратури України, необхідно вказати таке. У період з 20.06.2018 р. по 13.09.2018 р. до структурних підрозділів Одеської митниці ДФС України від правоохоронних органів надійшло 182 листа-орієнтування на проведення форм митного контролю. При цьому, наприклад, на території пункту пропуску «Одеський морський торгівельний порт» на виконання таких орієнтувань за вказаний період було проведено: за ініціативою Національної поліції України – 145 оглядів та 2 зважування; за ініціативою органів прокуратури – 1 огляд та 2 зважування; за ініціативою Служби безпеки України

жодних форм митного контролю не проводилось. Разом із тим, на території пункту пропуску «Морський порт Південний» у період з 20.06.2018 р. по 13.09.2018 р. на виконання вимог Національної поліції України було проведено 21 огляд, інших форми митного контролю на підставі листів правоохоронних органів не проводилось. На території пункту пропуску «Чорноморський морський порт» жодних форм митного контролю на вимогу листів правоохоронних органів за вказаний період не проводилось. На території пункту пропуску «Чорноморський рибний порт», на виконання вимог листів Національної поліції України, у період з 20.06.2018 р. по 13.09.2018 р. було проведено 18 оглядів та 15 зважувань, а на виконання вимог листів Генеральної прокуратури України – 1 огляд. Інших форм митного контролю на території пункту пропуску «Чорноморський рибний порт» у вказаний період на підставі листів правоохоронних органів не проводилося [7].

І тут критичним аспектом виступає той факт, що результатом виконання структурними підрозділами Одеської митниці ДФС України усіх вказаних вимог правоохоронних органів стало складання 1 протоколу про порушення митних правил за ст. 476 Митного кодексу України (за результатами проведення огляду на підставі листа Національної поліції України на території пункту пропуску «Одеський морський торгівельний порт»).

Вбачається, ініційовані правоохоронними органами, зокрема органами Національної поліції України, форми митного контролю є неефективними (ефективність складає 0,5 відсотків) на такими, які наносять прямі збитки суб'єктам господарювання, що здійснюють ЗЕД (витрати на зберігання, демерж, розвантажувально-завантажувальні роботи, зрив завантаження для морського перевезення, зрив зовнішньоекономічних контрактів тощо).

А отже, без термінового вирішення проблеми відшкодування витрат, передбачених положеннями ст. 325 Митного кодексу України, та врегулювання процедур ефективного та обґрунтованого призначення посадовими особами митниць ДФС України форм митного контролю, ефективна реалізація права громадян на господарську діяльність, гарантованого положеннями Конституції України та інших законодавчих нормативно-правових актів, вбачається неможливою.

Список використаної літератури:

1. Митний кодекс України, 2012. *Урядовий кур'єр*. 2012. № 86. С. 9-26.
2. Щодо практичної можливості відшкодування витрат, передбачених ст. 325 МК України: лист Громадської Ради при Головному управлінні ДФС в Одеській області від 26.12.2018 р. № 84.
3. Федотов О.П. Орієнтування як підстава для здійснення митного огляду. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 132. С. 124-134.
4. Про затвердження вичерпного переліку підстав, за наявності яких може проводитись огляд (переогляд) товарів, транспортних засобів комерційного призначення митними органами України: постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2012 р. № 467. *Урядовий кур'єр*. 2012. № 97. С. 13.

5. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. Ст. 358.
6. Про реалізацію експериментального проекту щодо створення умов для унеможливлення ухилення від сплати митних платежів: постанова Кабінету Міністрів України від 20.06.2018 р. № 479. *Офіційний вісник України*. 2018. № 51. Ст. 1789.
7. Щодо надання запитуваної інформації: лист Одеської митниці ДФС України від 18.09.2018 р. № 13387/10/15-70-20-05.

Ключові слова: відшкодування витрат, зовнішньоекономічна діяльність, огляд (переогляд), посадові особи митниць, правоохоронні органи, суб'єкт господарювання, форми митного контролю.

Ключевые слова: возмещение расходов, внешнеэкономическая деятельность, до-смотр (передосмотр), должностные лица таможен, правоохранительные органы, субъект хозяйствования, формы таможенного контроля.

Key words: reimbursement of expenses, foreign economic activity, review (re-examination), customs officials, law enforcement bodies, business entity, forms of customs control.

ВАРИКАША ПРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри морського та митного права

СУЧАСНЕ МОРСЬКЕ ПРАВО УКРАЇНИ: КОМПЛЕКСНА ПРИРОДА ГАЛУЗІ ПРАВА

Морське право можна визначити як галузь міжнародного права, яка регулює відносини між державами та іншими суб'єктами міжнародного права про морське судноплавство, про статус і порядок використання і охорони морських просторів, в тому числі континентального шельфу, морського дна і природних ресурсів. З самого визначення морського права очевидна комплексна правова природа галузі права. Дана галузь регулює систему норм права, що встановлює, щодо: 1) морських просторів (правовий статус і правовий режим) та 2) морської діяльності (правовий режим). Також, потрібно звернути увагу на метод правового регулювання, а саме комплексний метод – система методів, яка включає методи: імперативний, диспозитивний, міжнародний, міжнародний приватноправовий (колізійний) [2, с. 382].

Велика кількість галузей права мають статус комплексної галузі права. Дослідження щодо комплексних (вторинних) галузей права отримали наукові обґрунтування С.С. Алексеева. Він розробив таку конструкцію, як поєднання основних (первинних) і комплексних (вторинних) галузей права. Далі С. С. Алексеев розрізняв три групи галузей права: профільні (фундаментальні) галузі (державне, адміністративне, цивільне, кримінальне право, процесуальні галузі),